

Cənub Qaz Dəhlizi Avropanın enerji təhlükəsizliyinin qarantıdır

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və energetika naziri Pərviz Şahbazovun Azərbaycanın Qərbi Balkan regionunu çoxşaxəli enerji qarışığı ilə təmin etmək gücünə sahib olması barədə dedikləri məni çox ruhlandırır". Bu sözləri Avropa İttifaqının Qonşuluq və Genişlənmə üzrə komissarı Oliver Varhelyi Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin VII iclasındakı çıxışında deyib.

Koronavirus pandemiyasının iqtisadi fəallığa mənfi təsirinə baxmayaraq, bu layihə uğurla reallaşdı

Cənub Qaz Dəhlizi enerji təhlükəsizliyi və enerjinin şaxələndirilməsi layihəsidir və bu gün enerji təhlükəsizliyi bütün ölkələrin milli təhlükəsizlik məsələsinə çevrilib. Nəzərə almaq lazımdır ki, koronavirus pandemiyası 2020-ci ildə global təcridlə nəticələnib, iqtisadi fəallığa zərbə vurub. Bütün bunlar qeyri-müəyyənliyə səbəb olub. Nəticədə çox sayda layihə və iqtisadi təşəbbüs müvəqqəti olaraq təxirə salınıb. Bütün bunların fonunda Cənub Qaz Dəhlizi layihəsilə bağlı işlər isə plan üzrə davam etdirilib. 2021-ci ildə Azərbaycan Gürcüstana 1 milyard, Türkiyəyə 8 milyard, Avropaya isə 5 milyard kubmetrdən çox qaz tədarük etməyi planlaşdırır. 2023-cü ildə isə artıq TANAP ilə TAP kəmərlərinin tam gücü ilə işləməyi planlaşdırılır.

Beləliklə, qaz layihələrinin enerji bazarında mühüm rol oynayacağına heç bir şübhə yeri qalmır. Xəzər qazı isə enerji mənbələri və marşrutlarının şaxələndirilməsində mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bundan başqa, Cənub Qaz Dəhlizi Mərkəzi Asiyada qaz hasil edən dövlətlər, xüsusən Türkmənistan üçün də yeni pəncərə açır. Türkmənistan öz qazını Transxəzər kəməri vasitəsilə nəql edə bilər.

Cənub Qaz Dəhlizinin həyata keçirilməsi ardıcıl və müəyyən məqsədə yönəldilmiş beynəlxalq əməkdaşlıq, tərəfdaşlıq, siyasi iradə və ümumi maraqlar sayəsində mümkün olub. Odur ki, mövcud infrastrukturdan istifadə etmək istəyən digər ölkələr bu əməkdaşlıqdan faydalanmaq imkanı qazanır. Bu, bir daha

onu göstərir ki, Cənub Qaz Dəhlizi Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə vermək üçün böyük potensiala malikdir. Amma bu, birgə fəaliyyətdən keçir. Odur ki, Avropa İttifaqının layihəyə dəyişməz dəstəyi də mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan Avropa üçün Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə qaz mənbələrinin və marşrutlarının şaxələndirilməsini təmin edir, eyni zamanda qitənin dekarbonlaşdırma siyasətinə töhfə verir.

Cənub Qaz Dəhlizi bir çox parametrlərə görə çox nadir layihələrdən biridir. Onun uzunluğu 3500 kilometrdir və layihə 7 ölkəni birləşdirir. Həmin ölkələr arasında sıx əməkdaşlıq olmasaydı, onu reallaşdırmaq mümkün olmazdı. Cənub Qaz Dəhlizinin hazırda yeganə təbii ehtiyat mənbəyi Xəzərin "Şahdəniz" yatağıdır, ancaq digər yataqlardan da əlavə qaz hasilatı da proqnozlaşdırılır.

Cənub Qaz Dəhlizi region üçün əhəmiyyətlidir və onun reallaşdırılmasında regionun bütün dövlətləri maraqlı olmalıdırlar. 2020-ci il dekabrın 31-də həmin layihənin sonuncu hissəsi -Trans-Adriatik boru kəməri istismara verilib ki, bu da Azərbaycan, onun qonşuları və Avropa üçün tarixi nailiyyətdir. Nəzərə alsaq ki, Cənub Qaz Dəhlizi Avropanın enerji təhlükəsizliyinin mühüm meyarıdır, onda bu layihənin tarixi dəyəri də aydın görünür. Yəni bu kəmərin şaxələndirmə üçün əsas, mühüm alət kimi əhəmiyyətlidir. Cənub Qaz Dəhlizi isə təkcə marşrutların deyil, həm də mənbələrin şaxə-

ləndirilməsini vəd edir. Bakıda Beynəlxalq Nizami Mərkəzində keçirilən VIII Qlobal Bakı Forumunda çıxış edən Azərbaycan Prezidenti bununla bağlı demişdir: "Azərbaycanın böyük qaz ehtiyatlarına söykənən təbii qazın yeni mənbəyi artıq Avropa bazarındadır. Bu il yanvarın 1-dən etibarən oktyabrın 31-dək, yəni on ay ərzində Azərbaycan bu marşrutla 14 milyard kubmetrdən çox təbii qazı beş ölkəyə ixrac edib - Türkiyə, Gürcüstan, İtaliya, Yunanıstan və Bolqarıstan. Bu həcm təxminən yarısı Avropa İttifaqının istehlakçıları tərəfindən istifadə edilmişdir. Azərbaycan qazı ilə təchiz edilən ölkələrdə nə qaz böhranı, nə qiymət böhranı və nə də soyuqdan donma var. Bu, göstərir ki, Cənub Qaz Dəhlizi Avropa üçün əsl enerji təhlükəsizliyi layihəsidir. Azərbaycan məsuliyyətli ölkə, hasilatçı və ixracatçı kimi, - hazırda tək neft deyil, qazı da ixrac edirik, - gələcəkdə enerji təhlükəsizliyi məsələlərində çox mühüm rol oynayacaq".

Azərbaycan enerji resurslarını bundan sonra da inkişaf etdirmək niyyətindədir. Birgə fəaliyyət nəticəsində yeni plan və ideyaların həyata keçirilməsi layihəni təmin edən mənbələrin və onu həmin ölkələrə çatdıran marşrutların şaxələndirilməsinə imkan yaradacaq. Strateji üstünlüyə malik olan Cənub Qaz Dəhlizi Avropanın enerji təhlükəsizliyinin qarantıdır.

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".